

Bruxelles, 13.10.2014
COM(2014) 634 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Progresele înregistrate în ceea ce privește finalizarea pieței interne a energiei

{SWD(2014) 310 final}
{SWD(2014) 311 final}
{SWD(2014) 312 final}
{SWD(2014) 313 final}
{SWD(2014) 314 final}
{SWD(2014) 315 final}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Progresele înregistrate în ceea ce privește finalizarea pieței interne a energiei

1. INTRODUCERE

În ultimele două decenii, politica energetică a Europei a fost orientată în mod constant către realizarea a trei obiective principale: energia în Uniunea Europeană ar trebui să aibă prețuri accesibile și competitive, să fie durabilă din punctul de vedere al mediului și sigură pentru toți cetățenii. O piață internă a energiei bine integrată reprezintă o cerință fundamentală pentru atingerea acestor obiective într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor.

În 2011, șefii de stat și de guvern au recunoscut importanța existenței unei piețe interne a energiei și au stabilit un termen clar pentru finalizarea acesteia până în 2014, subliniind faptul că niciun stat membru al UE nu ar trebui să rămână izolat de rețelele europene de gaze și electricitate după 2015¹. Ulterior, aceste obiective au fost adesea repetate și aprobate în mod explicit și unanim de principalele părți interesate, de la asociațiile din industrie până la organizațiile de protecție a consumatorilor². Dată fiind importanța enormă a sectorului energetic în ceea ce privește competitivitatea, bunăstarea și independența Europei, UE nu-și poate permite un eșec în acest domeniu³.

În noiembrie 2012, Comisia a prezentat un raport exhaustiv privind situația pieței interne a energiei, ținând seama de rezultatele obținute și privind în perspectivă prin identificarea a trei provocări principale asupra cărora urmau să se concentreze viitoarele activități.⁴ Provocările și acțiunile asociate se refereau, în primul rând, la necesitatea de a pune în practică, de a aplica și de a acționa în conformitate cu legislația existentă, în al doilea rând la necesitatea ca sistemele noastre energetice să devină adaptate la un viitor cu emisii scăzute de carbon, iar în al treilea rând la necesitatea de a pune consumatorul în centrul atenției în calitate de factor-cheie care să permită tranziția necesară și, de asemenea, în calitate de beneficiar final al

¹ Concluziile Consiliului European din 4 februarie 2011, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/119253.pdf

² A se vedea, de exemplu, documentele de poziție ale IFIEC (http://www.ifieceurope.org/docs/20140225%20IE_Manifesto.pdf), Eurogas (http://www.eurogas.org/uploads/media/Internal_market_13PP011_-_Eurogas_Position_Paper_on_the_Internal_Energy_Market_-_24.01.13.pdf), Eurelectric (<http://www.eurelectric.org/news/2012/achieving-the-internal-energy-market-by-2014-must-remain-key-priority-eurelectric-urges/>) și BEUC (http://www.beuc.eu/publications/x2013_091_mgo_memorandum-greek_presidency.pdf)

³ Concluziile Consiliului European din 21 martie 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/141749.pdf

⁴ Comunicarea Comisiei „Eficientizarea pieței interne a energiei” din 15 noiembrie 2012, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0663&from=RO>

eforturilor de liberalizare. Acum este momentul evaluării progreselor realizate în ceea ce privește abordarea acestor provocări și al identificării lacunelor restante în acest sens.

În ianuarie 2014, Comisia a publicat un raport privind „Prețurile și costurile energiei în Europa”, care a stabilit că prețurile angro la energia electrică au scăzut semnificativ în UE și că prețurile angro la gaze au rămas în linii mari stabile din 2008⁵. Cu toate acestea, prețurile cu amănuntul la energie au crescut în mod semnificativ între 2008 și 2012, printre altele ca urmare a creșterii nivelului taxelor și impozitelor pe energie, care reprezintă o parte semnificativă a prețurilor cu amănuntul la energie de pe facturi⁶. Mai mult, acestea diferă în mod semnificativ între statele membre, ceea ce demonstrează importanța unei evaluări detaliate a intervențiilor statelor membre și evidențiază potențialul și necesitatea unei mai bune coordonări a politicilor⁷.

Necesitatea unei coordonări a politicilor într-un stadiu timpuriu a reprezentat, de asemenea, un motiv pentru care Comisia a propus, în luna ianuarie a acestui an, un nou cadru de politică în domeniul climei și al energiei până în 2030. O piață internă a energiei integrată și competitivă este o componentă importantă a acestui cadru, deoarece va asigura condițiile necesare pentru realizarea unor obiective ambițioase ale viitoarelor politici privind energia și clima într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor, contribuind astfel la garantarea faptului că prețurile la energie pentru întreprinderi și gospodării nu sunt denaturate și menținând în același timp încrederea necesară a investitorilor.

Criza recentă din Ucraina, cu toate riscurile implicate pentru securitatea aprovizionării, a demonstrat încă o dată avantajele de care ar putea beneficia UE de pe urma unor piețe ale energiei puternic integrate și conectate, cu surse diversificate de energie și solidaritate în situații de criză. Accentul trebuie pus în continuare pe diversificarea aprovizionării cu gaze, pe construirea legăturilor care lipsesc în vederea conectării zonelor izolate, pe dezvoltarea propriilor resurse energetice cu emisii reduse de carbon și pe asigurarea integrării surselor de energie regenerabile într-un mod sigur și fiabil, pe crearea unor platforme de tranzacționare lichide și înlăturarea obstacolelor administrative inutile, pe creșterea investițiilor în rețele inteligente, pe responsabilizarea consumatorilor și pe aplicarea în mod egal a legislației comune în domeniul energiei în întreaga Uniune. Cooperarea regională este esențială pentru atingerea acestor obiective, iar crizele recente demonstrează că acțiunea izolată a statelor membre nu mai reprezintă o opțiune.

Prezenta comunicare subliniază faptul că UE se îndreaptă în direcția cea bună. Însă, deși au fost înregistrate progrese, este clar că obiectivele încă nu au fost atinse și că există încă lacune evidente care constituie obstacole în calea bunei funcționări a pieței.

⁵ Concurența reprezintă un factor important, însă nu este singurul factor care a contribuit la această scădere. Creșterea surselor regenerabile care pot produce energie cu costuri marginale zero, precum și încetinirea creșterii economice, sunt factori la fel de importanți.

⁶ Comunicarea Comisiei „Prețurile și costurile energiei în Europa” din 22 ianuarie 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0021&qid=1413205974527&from=RO>

⁷ Comisia a abordat acest aspect în special în cadrul pachetului său din luna noiembrie 2013 privind intervenția publică în sectorul energetic, C(2013) 7243 final.

2. INTEGRAREA PIEȚEI ESTE ÎN PLINĂ DESFĂȘURARE, CU REZULTATE CONCRETE

Există puține îndoieli cu privire la faptul că o bună funcționare a pieței transfrontaliere a energiei reprezintă singurul instrument realist și eficient pentru menținerea în UE a unui sector energetic sănătos și eficient în viitor. Un studiu recent comandat de Comisie estimează beneficiile economice nete ale realizării pieței interne la aproximativ 16-40 de miliarde de euro pe an⁸.

2.1 O piață integrată reprezintă baza pentru decarbonizarea eficientă din punctul de vedere al costurilor a sistemelor noastre energetice

În prezent, 23,5 % din energia electrică produsă în Uniune și 14 % din consumul final de energie în toate sectoarele provine dintr-o sursă de energie regenerabilă. Prin urmare, UE se află pe drumul cel bun pentru atingerea țintei ca 20 % din consumul nostru de energie să fie din surse regenerabile până în 2020, chiar dacă vor fi necesare eforturi suplimentare pentru a atinge acest obiectiv. De asemenea, acest fapt oferă o bază solidă pentru a continua eforturile și pentru a realiza un obiectiv mai ambițios privind sursele regenerabile de energie pentru 2030⁹. Comisia a propus stabilirea unui astfel de obiectiv la nivelul UE de cel puțin 27 %¹⁰.

De asemenea, odată cu creșterea penetrării surselor de energie regenerabilă, apar noi provocări. Variabilitatea și gradul redus de previzibilitate al energiei solare și eoliene fac ca realizarea stabilității rețelei să fie mai dificilă. Piețele bine integrate sunt, fără îndoială, cele mai în măsură să abordeze această provocare¹¹. Acestea fac posibilă conectarea zonelor cu mixuri energetice complementare și, prin urmare, fac ca sistemul energetic să fie mai rezistent la fluctuațiile cererii și ofertei. Un exemplu elocvent este cuplarea piețelor germană și franceză de energie electrică, în cadrul căreia fluxurile transfrontaliere continue permit Germaniei să își mențină sistemul stabil atunci când există vânt și soare din abundență și, în același timp, permit Franței asigurarea aprovizionării în perioadele cu cerere maximă.

Comerțul transfrontalier cu energie electrică între majoritatea țărilor UE a crescut, la fel ca și utilizarea capacităților de interconexiune – cota importurilor din totalul energiei electrice disponibile pentru consum final a crescut în 23 de state membre între 2008 și 2012. Cu toate acestea, utilizarea se află mult sub capacitatea maximă. Intensificarea comerțului necesită consolidarea conectării fizice a piețelor noastre, care este încă insuficientă în multe zone din

⁸ Studiul „*Benefits of an Integrated European Energy Market*” (Beneficiile unei piețe europene a energiei integrate) realizat de Booz & Company Amsterdam, pagina 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

⁹ Comunicarea Comisiei „Un cadru pentru politica privind clima și energia în perioada 2020-2030” din 22 ianuarie 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&from=RO>.

¹⁰ COM(2014)15 final.

¹¹ Împreună cu o bună funcționare a pieței, introducerea sistemului EU ETS și europenizarea completă a structurii pieței carbonului în 2013 facilitează tranziția către sisteme energetice durabile, cu emisii scăzute de carbon și eficiente.

UE. De asemenea, este necesar ca obstacolele rămase în calea comerțului transfrontalier să fie eliminate, cum ar fi restricțiile rămase privind exporturile sau cerințele disproporționate în materie de licențe.

Buna funcționare a piețelor poate promova și recompensa și mai mult flexibilitatea și eficiența energetică. În cazul în care prețurile reflectă echilibrul între cerere și ofertă, iar consumatorii beneficiază de posibilitatea de a-și ajusta modelele de consum la semnalele de preț (reacția din partea cererii), costul total al asigurării aprovizionării cu energie poate fi redus odată cu reducerea cererii în vârf de sarcină, când producția și capacitatea rețelei sunt costisitoare.

2.2 O piață internă a energiei electrice bine conectată este esențială pentru asigurarea aprovizionării cu energie

În mod tradițional, Europa se bucură de un grad foarte ridicat de securitate a aprovizionării cu energie electrică în comparație cu alte regiuni ale lumii datorită, printre altele, fiabilității rețelelor noastre. După cum s-a subliniat mai sus, menținerea la același nivel a stabilității rețelei devine o provocare mai mare ca urmare a proporției din ce în ce mai mari a energiei din surse regenerabile variabile care intră în mixul energetic. Rețelele de transport de energie electrică ale Europei trebuie să fie mai bine conectate între ele, iar operatorii trebuie să coopereze mai strâns pentru a asigura un sistem echilibrat pe toată durata zilei. O zonă conectată mai mare va permite ca variabilitatea surselor regenerabile să fie echilibrată mai eficient. În această privință, Europa trebuie să continue abordarea efectelor fluxurilor de energie electrică neplanificate („fluxuri în buclă”) asupra integrării pieței transfrontaliere, care creează în continuare probleme în unele părți din Europa Centrală și de Est.

Referitor la gaze, este cu atât mai evident că o piață internă competitivă și integrată este esențială pentru asigurarea unui nivel ridicat de securitate a aprovizionării în Europa. Criza din Ucraina din acest an a readus în prim plan pe agenda UE securitatea și dependența energetică. Comisia a prezentat un studiu aprofundat și un plan cuprinzător pentru reducerea dependenței energetice a UE¹², în conformitate cu concluziile Consiliului European din 21 martie 2014. Soluționarea problemei izolării statelor membre care în prezent sunt total dependente de un singur furnizor extern în această privință rămâne, de asemenea, o prioritate.

Situația generală a securității aprovizionării cu gaze în Europa s-a îmbunătățit semnificativ în ultimii cinci ani. Stabilitatea securității aprovizionării cu gaze în Europa a fost pusă la încercare de câteva ori în ultimii ani. Lunile februarie 2012 și martie 2013 au fost mult mai reci decât s-a prognozat, însă piețele au continuat să funcționeze bine, gazele fiind transmise în zonele cu cele mai mari nevoi și prevenindu-se apariția penuriilor în întreaga Europă. Chiar dacă ar avea loc o întrerupere majoră a aprovizionării cu gaze, Europa se află în prezent într-o poziție mult mai bună decât în urmă cu cinci ani. De la adoptarea regulamentului privind securitatea aprovizionării¹³, statele membre și-au intensificat eforturile și au investit în

¹² Comunicarea Comisiei, „Strategia europeană a securității energetice”, din 28 mai 2014 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0330&qid=1413269614079&from=RO>.

¹³ Regulamentul (UE) nr. 994/2010 privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale și de abrogare a Directivei 2004/67/CE a Consiliului, JO L 295/1.

conduce mai flexibile, în mărirea capacității de înmagazinare, în planuri îmbunătățite de pregătire și răspuns în situații de urgență și în îmbunătățirea coordonării.

Nivelul securității aprovizionării cu gaze în Europa va continua să crească, de exemplu, datorită deschiderii coridorului sudic al gazelor, care permite transportul gazelor din Azerbaidjan către piețele europene, precum și datorită construirii unor conexiuni care lipsesc în prezent și a unor terminale GNL, de exemplu în regiunea Mării Baltice și în Polonia. Aceste investiții demonstrează că o piață integrată cu 500 de milioane de consumatori și un consum anual de 480 de miliarde de metri cubi continuă să atragă investitori, fiind în același timp atractivă pentru producătorii care vând gaze pe această piață. Cu toate acestea, numai realizarea unor astfel de investiții nu este suficientă pentru a asigura un nivel adecvat de securitate a aprovizionării, atât în prezent, cât și în viitor. Pentru a asigura aprovizionarea, piața UE a gazelor trebuie să ofere participanților la piață încrederea că vor fi tratați în mod echitabil, pe baza unui cadru juridic transparent și stabil. Pentru a continua să beneficieze de o securitate a aprovizionării la standardele ridicate ale UE și pentru a ține sub control costurile asociate, statele membre trebuie să abordeze cu seriozitate problema pieței interne și să pună în aplicare cadrul juridic¹⁴, stimulând investițiile adecvate.

2.3 Piețele competitive asigură prețuri competitive și reduc costurile de sistem

Intensificarea concurenței pe piața angro a avut un impact semnificativ asupra prețurilor. În ceea ce privește energia electrică, prețurile angro au scăzut în mod semnificativ – între 35% și 45% în perioada cuprinsă între 2008 și 2012¹⁵ – și au rămas stabile la gaze. Capacitățile de interconexiune sunt utilizate mai eficient, iar o mai bună legislație asigură implementarea soluției celei mai eficiente din punctul de vedere al costurilor atunci când se decide care este centrala electrică care trebuie să producă în fiecare moment. În plus, costurile de sistem sunt substanțial mai mici pe o piață integrată¹⁶.

În ceea ce privește gazele, diversificarea aprovizionării, în special în partea occidentală a continentului, a permis Europei să beneficieze de prețuri de import scăzute pentru GNL în perioada 2007-2010. Mai multe contracte pe termen lung au fost parțial și în diferite măsuri renegociate cu furnizorii tradiționali ai Europei, în special în zone în care există posibilități alternative de aprovizionare. La rândul lor, aceste renegocieri au condus la o reducere a importanței legăturii cu prețul petrolului din contractele de furnizare a gazelor, depășită în prezent.

Chiar dacă prețurile pentru GNL au urcat în urma creșterii cererii din Asia ca urmare a accidentului de la Fukushima, prețurile la hub-urile de gaze din Europa au rămas sub control. În timp ce condițiile de bază pentru un hub funcțional au fost disponibile până în prezent doar

¹⁴ Aici sunt incluse norme privind ajutoarele de stat, mediul și angajamentul UE de a elimina treptat subvențiile pentru combustibilii fosili.

¹⁵ Comunicarea Comisiei „Prețurile și costurile energiei în Europa” din 29 ianuarie 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0021&qid=1413205974527&from=RO>

¹⁶ Studiul „*Benefits of an Integrated European Energy Market*” (Beneficiile unei piețe europene a energiei integrate) realizat de Booz & Company Amsterdam, pagina 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf

în nord-vestul Europei, ultimii doi ani indică evoluții pozitive importante, de exemplu și în Italia, Polonia și Republica Cehă. Piețele bine organizate și transparente, care funcționează pe baza aceluiași set de norme simple și armonizate în întreaga Europă, facilitează mult transportul și comerțul transfrontalier pentru vânzătorii de gaze.

Pe lângă facilitarea comerțului, hub-urile și bursele de energie electrică oferă, de asemenea, informații importante cu privire la valoarea mărfurilor tranzacționate. Indiferent dacă este vorba de gaze sau de energie electrică, prețul la hub sau la bursa de energie indică zonele unde cererea este ridicată și oferta este scăzută sau viceversa. Pe termen scurt, aceste semnale de preț asigură faptul că electricitatea și gazele sunt expediate într-o manieră rezonabilă din punct de vedere economic. Ca o consecință, capacitățile de interconexiune transfrontaliere sunt în prezent utilizate mult mai eficient decât în trecut, iar fluxurile în direcția „greșită” din punct de vedere economic aproape că nu mai au loc¹⁷. Pe termen mai lung, aceste semnale de preț sunt esențiale pentru a indica zonele în care investițiile în infrastructură sau în capacități de producție suplimentare sunt rezonabile¹⁸.

Cu alte cuvinte, semnalele de preț ar contribui la optimizarea utilizării infrastructurii existente și ar asigura faptul că în viitor vom investi în proiectele cele mai rezonabile din punct de vedere economic, permițând în prezent menținerea sub control a prețurilor angro și, în același timp, menținerea unui sistem energetic la prețuri accesibile de-a lungul întregului proces de modernizare și decarbonizare a sectorului nostru energetic.

Cu toate acestea, deși evoluția prețurilor pe piețele angro este încurajatoare, consumatorii nu beneficiază direct de aceste avantaje. O contribuție importantă și din ce în ce mai mare¹⁹ la prețurile cu amănuntul de pe facturile la energie în UE o au taxele și suprataxele. În majoritatea zonelor din Europa, piețele cu amănuntul sunt încă organizate pe modelul unui flux unilateral de energie dinspre unități mari de producție centralizate către mai mulți consumatori individuali. Însă pe măsură ce noile tehnologii devin disponibile tuturor consumatorilor, ca de exemplu contoare inteligente, case cu sisteme domotice și producția de energie la scară mică, există șansa și necesitatea de a permite consumatorilor să preia

¹⁷ A se vedea figura [26] din documentul de lucru al serviciilor Comisiei „Tendințele și evoluțiile de pe piețele europene ale energiei” (*Trends and developments in European energy markets*), astfel cum figurează în anexa la prezenta comunicare, SWD (2014) 310.

¹⁸ În cazul în care există preocupări cu privire la lipsa semnalelor pentru investiții într-o anumită regiune aflată într-o zonă tarifară mai întinsă (care în general corespunde unui stat membru), acest lucru fie este rezultatul unei rețele insuficient de robuste, fie este un semn de discrepanțe economice fundamentale între cele două părți ale zonei tarifare. Odată ce robustețea și stabilitatea rețelei este asigurată, localizarea geografică a producției în sine nu va afecta securitatea aprovizionării. Într-adevăr, acesta reprezintă unul dintre avantajele oferite de piața internă a energiei electrice. Operatorii de transport și de sistem (OTS) ar trebui să fie în măsură să achiziționeze servicii de sprijin al sistemului pe o perioadă limitată de timp și într-o manieră autorizată de autoritățile de reglementare pe parcursul consolidării rețelei; cu toate acestea, un mecanism regional al capacităților aflat într-o singură zonă tarifară ar denatura funcționarea pieței.

¹⁹ Datele pentru perioada 2008 – 2012 arată o creștere a taxelor și impozitelor.

controlul asupra facturii la energie, facilitând în același timp integrarea energiei din surse regenerabile în rețeaua de distribuție și creșterea eficienței acesteia²⁰.

3. INTEGRAREA PIETEI NECESITĂ MAI MULTE REȚELE, PRECUM ȘI NORME TRANSPARENTE, SIMPLE ȘI ROBUSTE

Deși s-au înregistrat progrese semnificative, mai sunt încă multe de făcut. Pentru ca gazele și energia electrică să poată fi tranzacționate și transportate cu ușurință transfrontalier, este nevoie, pe de o parte, de cabluri sau conducte fizice (denumite în continuare „hardware”), iar pe de altă parte de un cadru de reglementare clar, general aplicabil (denumit în continuare „software”). Cu toate acestea, rețelele de transport, precum și cadrele de reglementare, s-au dezvoltat la nivel național, cu accent implicit pe optimizarea sistemului național. Acestea trebuie în prezent să fie unificate în cadrul unor sisteme regionale și la nivelul întregii UE.

3.1 Hardware: investiții în rețelele viitorului

Un software nu poate funcționa fără hardware, iar piețele energiei pot funcționa doar atunci când sunt bine conectate. În ultimii ani s-au înregistrat progrese în ceea ce privește investițiile, în special în infrastructura de transport și mai ales în țările care dispun de un cadru stabil de reglementare²¹. Un sistem energetic în care statele membre încearcă să fie autosuficiente în ceea ce privește producția energiei electrice și a gazelor sau în ceea ce privește importul acestora nu mai este rezonabil sau eficient.

3.1.1 Progrese semnificative

Datorită aplicării riguroase a dispozițiilor din cadrul celui de-al treilea pachet privind energia, inclusiv a normelor privind separarea și a celor care impun stabilirea planurilor de dezvoltare a rețelelor pe 10 ani, în prezent există un climat de investiții care asigură construirea celor mai necesare linii. Cel de al treilea pachet a redus atât interesul, cât și capacitatea operatorilor de a reveni la comportamente discriminatorii sau de a opri construcția unor infrastructuri importante. În prezent, 96 dintre cei aproximativ 100 de operatori de transport și de rețea din Europa au fost certificați ca fiind în conformitate cu unul dintre modelele de separare cuprinse

²⁰ În conformitate cu planurile statelor membre de instalare a sistemelor de contorizare inteligente, bazate pe obligația din anexa I.2 la Directiva 2009/72/CE, până în 2020 72 % din totalul consumatorilor de energie electrică vor dispune de un contor inteligent. Panourile solare de pe acoperișuri reprezintă în prezent aproximativ 11,5 % în Germania și 5 % în Italia din capacitatea totală de producție instalată; Surse: KEMA (2014) „*Integration of Renewable Energy in Europe*” (Integrarea energiei din surse regenerabile în Europa), EPIA, pvgrid.eu, Comisia.

²¹ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind punerea în aplicare a proiectelor TEN-E, PEER și PIC (*Implementation of TEN-E, EEPR and PCI Projects*), astfel cum figurează în anexa la prezenta comunicare, SWD (2014) 314 și documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind proiectele de investiții în infrastructura energetică (*Investment Projects in Energy Infrastructure*), astfel cum figurează în anexa la prezenta comunicare, SWD (2014) 313.

în cel de-al treilea pachet privind energia²². Comisia va continua să monitorizeze situația și va veghea, de asemenea, asigurarea conformității cu normele UE în materie de concurență.

Sunt necesare mai multe investiții în materie de infrastructură energetică strategică, iar Europa poate contribui la sprijinirea investițiilor importante atât cu mijloace financiare, cât și administrative. Prin urmare, Comisia a propus, în mai 2014, extinderea obiectivului actual de interconectare de la 10 % la 15 % până în 2030²³. În prezent, nivelul mediu de interconectare este de aproximativ 8 %. În plus, în octombrie 2013, Comisia a adoptat prima listă la nivelul Uniunii cu 248 de proiecte de interes comun („PIC”), care trebuie realizate urgent în vederea consolidării în continuare a pieței integrate. Trei sferturi din aceste proiecte ar trebui să fie finalizate până în 2020.

Calificarea drept PIC a unui proiect înseamnă că acesta poate beneficia de proceduri mai eficiente de acordare a autorizațiilor. În plus, proiectul poate obține un ajutor financiar din partea Uniunii Europene în temeiul așa-numitului „Mecanism pentru interconectarea Europei”. 5,85 de miliarde de euro au fost alocate pentru infrastructura energetică^{24, 25}.

Programul energetic european pentru redresare (PEER) din 2010 și punerea în aplicare a acestuia au demonstrat deja modul în care consensul politic și finanțarea direcționată din partea Uniunii pot avea un rol semnificativ în accelerarea construcției de proiecte de infrastructură critică stimulând, prin urmare, nu numai piețele de energie, ci și economia în general. Acest program a realizat mai multe proiecte privind fluxurile inversate din Europa Centrală și de Est, de exemplu între Germania și Polonia, ceea ce a făcut ca sistemul european de gaze să devină mai rezistent la eventualele șocuri de aprovizionare.

În plus, multe legături care lipseau au fost deja finalizate, cum ar fi cablurile electrice între Estonia și Finlanda sau între Regatul Unit și Irlanda. Alte proiecte vitale se află în prezent în construcție, cum ar fi terminalele GNL din Polonia și din Lituania, linia de interconexiune pentru electricitate între Suedia și Lituania sau conducta de interconectare pentru gaze de la frontiera dintre Ungaria și Slovacia.

3.1.2 Este necesară construirea de urgență a unor infrastructuri suplimentare

Pentru ca rețelele noastre de gaze și energie electrică să fie adecvate în viitor, este necesară consolidarea conductelor și liniilor de transport existente în interiorul și între zonele de piață. În sectorul gazelor, investițiile ar trebui să se concentreze, în primul rând, pe soluționarea

²² Cel mai popular model de separare este modelul de separare deplină a dreptului de proprietate. Modelul ITO este aplicat de aproximativ o treime din OTS de gaze. În ceea ce privește energia electrică, modelul ITO este aplicat doar de 6 OTS. Eficacitatea modelului ITO este evaluată într-un document de lucru al serviciilor Comisiei, anexat la prezenta comunicare, SWD (2014) 312.

²³ A se vedea nota de subsol nr. 12.

²⁴ Document de lucru al serviciilor Comisiei privind punerea în aplicare a proiectelor TEN-E, PEER și PIC (*Implementation of TEN-E, EEPR and PCI Projects*), astfel cum figurează în anexa la prezenta comunicare, SWD (2014) 314.

²⁵ De asemenea, Fondul european de dezvoltare regională poate sprijini investițiile, în special în regiunile mai puțin dezvoltate.

problemei izolării statelor baltice și pe diversificarea aprovizionării în multe state membre din Europa Centrală și de Est și din Europa de Sud-Est.

Zonele critice, în care capacitatea de transport a energiei electrice este limitată în interiorul unei zone de piață, sunt Germania și conexiunile intra-baltice. Intensificarea legăturilor între rețelele de electricitate din Peninsula Iberică, din regiunea Mării Baltice și din Irlanda și Regatul Unit cu continentul rămâne, de asemenea, o prioritate. Construcția unei rețele offshore integrate în mările septentrionale, precum și a unor autostrăzi de energie electrică, care vor permite integrarea optimă din punctul de vedere al costurilor a producției semnificative a UE de energie offshore și onshore din surse regenerabile în sistemul energetic reprezintă o altă provocare importantă. Mai mult, asigurarea unor rețele electrice care pot face față provocărilor din viitor înseamnă că acestea trebuie să fie inteligente. În special la nivelul distribuției, investițiile în contoare inteligente și în producția la nivel local trebuie să fie însoțite de investiții care permit operatorilor de distribuție (OD) să gestioneze rețeaua într-un mod mai inteligent și mai eficient. De asemenea, rețelele inteligente oferă industriei o șansă unică de a dezvolta soluții tehnice și produse inovatoare care să ducă la automatizarea rețelei sau a locuințelor. Acesta este un domeniu în care întreprinderile din UE au fost în mod tradițional performante.

Deoarece cea mai mare parte a investițiilor în rețele nu va proveni din bani publici, climatul de investiții trebuie să fie îmbunătățit în continuare. Prin urmare, accesul la finanțare rămâne o problemă continuă pentru dezvoltarea infrastructurii în UE. Investițiile în infrastructura energetică sunt proiecte cu utilizare intensivă a capitalului, care necesită condiții de reglementare stabile și previzibile. În condițiile în care investitorii sunt în continuare reticenți în fața riscului, lipsa unui cadru de reglementare stabil poate zdruncina încrederea investitorilor. Lucrările în curs privind normele comune la nivelul UE pentru stabilirea tarifelor de transport a gazelor, precum și practica dezvoltată de autoritățile naționale de reglementare (ANR) și de Comisie în ceea ce privește stabilirea unor regimuri de reglementare adaptate pentru proiectele individuale noi importante (de exemplu TAP sau Eleclink) reprezintă etape parcurse în direcția cea bună, care trebuie dezvoltate în continuare.

Statele membre trebuie să pună în aplicare Regulamentul TEN-E, în scopul de a identifica și de a finaliza cele mai importante proiecte de interes comun. Întârzierile actuale în punerea în aplicare, cum ar fi în ceea ce privește desemnarea unor puncte unice de contact pentru acordarea autorizațiilor, sunt inacceptabile. În plus față de construirea de noi infrastructuri, trebuie să se garanteze că infrastructura existentă este utilizată în mod eficient, în beneficiul securității aprovizionării. În acest context, Comisia este conștientă de faptul că ratele de utilizare pentru terminalele GNL au scăzut în ultimii ani și în ultimele luni, exercitând presiuni asupra industriei. De asemenea, utilizarea comercială a unor instalații de înmagazinare a gazelor pare să urmeze o tendință descendentă, chiar dacă nivelurile de înmagazinare din august 2014 se află la un nivel record. Incertitudinile de pe piață expun în mod sigur operatorii GNL și de instalații de înmagazinare la riscuri comerciale crescute. O evaluare este necesară în ceea ce privește impactul potențial al acestei evoluții asupra securității aprovizionării pe termen lung.

3.2 Software: sunt necesare norme transparente, simple și robuste

Odată cu extinderea piețelor angro de gaze și energie electrică dincolo de nivelul național și odată cu extinderea razei de acțiune a întreprinderilor energetice dincolo de piața lor internă, integrarea pieței nu ar trebui să fie împiedicată de o reglementare și de o supraveghere reglementară axate în continuare pe piața națională. Multitudinea regimurilor naționale de reglementare și frecvența modificărilor cadrului de reglementare din unele state membre au creat costuri administrative și de tranzacționare inutile, nereușind să furnizeze o bază solidă pentru investițiile necesare.

Cel de al treilea pachet privind energia prevede elaborarea unui cadru juridic armonizat la nivel european. Datorită eforturilor de colaborare la nivel european a administrațiilor naționale, a autorităților de reglementare în domeniul energiei [sub egida Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei („ACER”)] și a operatorilor de rețea [asociați în Rețelele europene ale operatorilor de sisteme de transport de gaze și energie electrică („ENTSO”)], acesta a început să prindă contur.

Aceste reglementări europene obligatorii, cunoscute sub denumirea de coduri de rețea, sunt elaborate, adoptate și aplicate din ce în ce mai mult în funcționarea zilnică în practică a piețelor angro de gaze și energie electrică. Efectele acestora pot să nu fie imediat tangibile, cum ar fi cele ale unei noi linii de interconexiune, însă acestea reprezintă progrese reale, care stau la baza încurajării comerțului transfrontalier cu gaze și energie electrică. Cu toate acestea, progresele înregistrate diferă între sectorul energiei electrice și sectorul gazelor, precum și între regiuni, cu evidențierea unor noi provocări.

3.2.1 Progrese semnificative înregistrate până în prezent și provocări rămase

Pentru ca piața să poată fi lansată, o primă condiție este asigurarea faptului că toți participanții la piață pot utiliza infrastructura de gaze și de energie electrică existentă în mod nediscriminatoriu și la un preț corect. A fost acordată prioritate alocării capacităților și gestionării congestiilor rețelelor, în special a capacităților de interconexiune. Proiectele-pilot și implementarea timpurie la nivel regional au arătat calea de urmat.

Un prim exemplu de astfel de cooperare regională a fost instituirea, în februarie 2014, de către operatorii de rețea și bursele de energie din paisprezece state membre²⁶, a așa-numitei „cuplări a piețelor pentru ziua următoare”, un mecanism care gestionează fluxurile transfrontaliere de energie electrică în mod optim, diminuând diferențele de preț de la țările baltice și până la Peninsula Iberică.²⁷ De asemenea, începând cu luna mai 2014, piața Europei de Sud-Vest, și anume Spania și Portugalia, este cuplată cu piața Europei de Nord-Vest. De asemenea, Ungaria, Slovacia și Republica Cehă au pus în aplicare, ca un prim pas, cuplarea piețelor lor,

²⁶ Belgia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Austria, Regatul Unit, Letonia, Lituania, Luxemburg, Țările de Jos, Polonia și Suedia. Norvegia s-a alăturat, de asemenea, ca stat care nu este membru al UE.

²⁷ Comunicat de presă al Comisiei intitulat „Progrese către piața internă a energiei 2014: Proiectul-pilot pentru comerțul cu energie electrică în întreaga UE începe astăzi” (*Progress towards the Internal Energy Market 2014: Pilot project for EU wide electricity trade starts today*) din 4 februarie 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-14-0204_en.htm

având ca obiectiv cuplarea acestei piețe cu piața mai mare din vest. O structură a pieței care să reflecte mai bine congestiile fizice reale ar îmbunătăți și mai mult semnalele de investiții și eficiența operațională. În domeniul gazelor naturale, un exemplu de realizare cu un impact similar îl constituie înființarea, în 2013, a platformei PRISMA, în cadrul căreia capacitatea de interconexiune pentru rețelele a 28 de OTS responsabili pentru transportul a 70% din gazele din Europa se licitează într-un mod transparent și uniform²⁸.

Normele au fost în prezent oficializate în cadrul primelor coduri de rețea pentru gaze obligatorii din punct de vedere juridic. Pentru energia electrică, primul set de coduri urmează să fie adoptat mai târziu în cursul acestui an. Următorul pas va fi punerea unui accent deosebit pe facilitarea tranzacțiilor pe termen scurt și dezvoltarea piețelor de servicii auxiliare pentru a permite participarea unor noi actori, inclusiv a producătorilor de energie din surse regenerabile. Dat fiind că sistemele noastre energetice trebuie să devină mai flexibile pentru integrarea energiei eoliene și solare cu grad mare de variabilitate, este important să se dezvolte piețe pe termen scurt care să permită cumpărătorilor și vânzătorilor să își adapteze achizițiile de gaze și energie electrică în mod continuu, în timp real în cursul zilei, prin achiziții la termen scurt sau vânzarea excedentelor neprevăzute. De asemenea, trebuie să se țină cont de evoluția interacțiunii dintre OTS și OD, pe măsură ce rețelele devin mai inteligente. Piețele de echilibrare transfrontaliere sunt, de asemenea, esențiale pentru a permite ca resursele echilibrate să fie efectiv puse în comun între țări, ceea ce duce la creșterea nivelului de securitate a aprovizionării și la reducerea costurilor de echilibrare pentru sistem. În sectorul gazelor, a fost adoptat un cod de rețea cu caracter obligatoriu care armonizează responsabilitățile și drepturile diferiților actori la nivelul UE și care face posibile tranzacțiile pe așa-numitele piețe de echilibrare. În sectorul energiei electrice, un prim set de norme minime de aliniere a multitudinii de regimuri naționale de echilibrare se află în curs de elaborare.

Normele de operare pentru rețelele de gaze și electricitate sunt în curs de îmbunătățire, în scopul standardizării protocoalelor conform cărora OTS interacționează între ei, atât în circumstanțe obișnuite, cât și în situații de suprasolicitare a sistemului și în situații de urgență. Obiectivul este de a simplifica procedurile și de a le face mai robuste. În momentul în care sistemul va funcționa, va exista o securitate sporită pentru consumatori și mai multă siguranță pentru investitori. O provocare importantă, dar adesea subestimată în ceea ce privește asigurarea utilizării pe termen lung în condiții de siguranță și securitate a gazelor de către cetățenii și industriile din UE, se referă la faptul că furnizorii noi și modelele de fluxuri variabile duc la modificarea calității gazelor. Statele membre ar trebui să continue să analizeze cu atenție și să comunice modificarea calității gazelor.

În cele din urmă, transparența a fost îmbunătățită în mod semnificativ și în multe moduri. Supravegherea reglementară pentru a asigura integritatea pieței și pentru a se evita abuzurile de piață a fost consolidată datorită aplicării normelor prevăzute în regulamentul REMIT din

²⁸ Alte exemple de aplicare timpurie a codurilor de rețea în domeniul gazelor pentru alocarea capacităților sunt platforma GSA din Polonia și platforma ungaro-română RBP.

2011²⁹. O platformă centrală pentru transparența informațiilor pentru publicarea datelor pe piețele energiei electrice va fi înființată de ENTSO-E la începutul anului 2015³⁰. Operatorii de piață și investitorii au nevoie de aceste date pentru a-și baza pe ele tranzacțiile pe termen scurt și deciziile de investiții pe termen lung. Este extrem de important ca autoritățile de reglementare și ACER să monitorizeze cu atenție activitățile de tranzacționare, deoarece consumatorii și factorii de decizie politică trebuie să fie încrezători că prețurile nu sunt manipulate pentru a favoriza anumite părți în detrimentul consumatorilor. În Regatul Unit, ancheta anunțată de Ofgem, autoritatea de reglementare în domeniul energetic, reprezintă un bun exemplu în acest sens³¹. Este important ca ACER și autoritățile naționale de reglementare să dispună de resursele necesare pentru a îndeplini aceste noi sarcini semnificative în mod eficient, în strânsă cooperare cu autoritățile de supraveghere a piețelor financiare și cu autoritățile de concurență.

3.2.2 Sunt necesare adoptarea unor coduri de rețea suplimentare și o mai bună punere în aplicare

Lucrările privind asigurarea unui cadru de utilizare eficientă și de dezvoltare a capacităților conductelor de gaze și a rețelelor electrice trebuie să fie continuate și completate.

Tarifele de rețea reprezintă o problemă sensibilă atât pentru gaze, cât și pentru energia electrică. Componenta tarifelor ar trebui să fie transparentă și ar trebui să se bazeze pe norme europene comune clare, astfel încât utilizatorii rețelei să poată fi siguri că plătesc un preț corect, indiferent în ce țară își desfășoară activitatea. De asemenea, tarifele au un efect de distribuție important, atât între producători/furnizori și consumatori, cât și transfrontalier. Piața internă a energiei nu va fi finalizată dacă acest lucru rămâne o chestiune pur națională, dacă impactul transfrontalier nu este pe deplin luat în considerare. Codurile de rețea relevante se află în primele etape de elaborare, însă acestea trebuie să fie finalizate și adoptate în următorii doi ani.

După ce se ajunge la un acord între părțile interesate și factorii de decizie politică cu privire la normele de piață cele mai urgente, accentul trebuie să fie redirectionat către punerea în aplicare și aplicarea strictă în practică. Acest lucru necesită, în primul rând, cooperarea deplină a tuturor actorilor implicați. ENTSO ar trebui să joace un rol activ în monitorizarea punerii în aplicare a codurilor de rețea, această sarcină fiindu-le încredințată în cadrul celui de-al treilea pachet privind energia, însă până în prezent ENTSO au fost reticenți în exercitarea sa. De asemenea, ACER este încurajată să pună accent pe punerea în aplicare, așa cum a început să o facă cu raportul de gestionare a congestiilor în domeniul gazelor, publicat în martie 2014 și în rapoartele anuale de monitorizare a pieței.

3.2.3 Rețelele inteligente trebuie să aducă beneficii sistemului energetic, precum și gospodăriilor și IMM-urilor

²⁹ Regulamentul (UE) nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, JO L 326/1.

³⁰ Conform definiției din Regulamentul (UE) nr. 543/2013 al Comisiei.

³¹ Comunicatul de presă Ofgem din 27 martie 2014.

Valorificarea optimă a noilor tehnologii înseamnă înlăturarea barierelor între piețele angro și piețele cu amănuntul. Pentru ca consumatorii de toate dimensiunile, inclusiv gospodăriile și IMM-urile, să beneficieze de adaptarea consumului și producției în funcție de semnalele de preț ale pieței angro, aceștia trebuie să fie în măsură să își ofere flexibilitatea pe piață, direct sau indirect, dispunând însă întotdeauna de libertatea de a alege³². În Suedia acest fapt este deja o realitate, iar consumatorii cu amănuntul optează din ce în ce mai des pentru contracte de energie cu prețuri dinamice³³.

Sarcina exploataării sistemelor de distribuție va începe să includă unele dintre aspectele complexe cu care în trecut se confruntau numai operatorii de transport și de sistem. Acesta înseamnă că OD ar trebui să investească în mod inteligent, și nu numai în linii, și să se confrunte cu constrângerile rețelelor locale prin intermediul piețelor în care flexibilitatea este tranzacționată în mod transparent într-un mediu concurențial echitabil pentru toți cei care oferă o astfel de flexibilitate. De asemenea, aceasta înseamnă că OD trebuie să beneficieze de stimulente adecvate prin reglementarea tarifelor³⁴.

Traficul de date va crește foarte mult în rețelele inteligente. Consumatorii au deja în mod legal dreptul să decidă cine are acces la datele lor de contorizare³⁵, însă ANR sau statul membru trebuie să definească procese clare de gestionare a datelor pentru a asigura confidențialitatea, securitatea și accesul nediscriminatoriu. Contoarele inteligente vor genera date detaliate și verificate privind consumul, care urmează să fie utilizate pentru facturarea consumatorului final. Datele privind consumul în timp real al gospodăriilor, al aparatelor inteligente sau al automobilelor electrice nu necesită verificarea de către OD; pentru a crea o piață competitivă pentru serviciile energetice inovative, aceste date ar trebui să fie direct accesibile de către consumator sau de orice parte interesată după obținerea consimțământului consumatorului³⁶.

Diferite proiecte pilot oferă o imagine contradictorie în ceea ce privește interesul consumatorilor pentru servicii inovatoare, iar reducerea prețului la panourile sau bateriile solare este dificil de prezis, însă este clar că integrarea surselor regenerabile de energie și accentul pus pe eficiența energetică vor transforma modul în care energia electrică este produsă, transportată și consumată. Cadrul de reglementare trebuie să se adapteze la această transformare și să se asigure că permite consumatorilor să preia controlul asupra facturilor la energie într-un mod care să sporească eficiența energetică a întregului sistem.

³² Articolul 15 alineatul (8) din Directiva privind eficiența energetică prevede că furnizorii de răspuns la cerere au acces la piețele organizate în condiții de egalitate cu furnizorii.

³³ Potrivit ANR suedeze, numărul de contracte cu preț variabil a crescut de la 4% la 38% între 2004 și 2014. Sursă: EI, 17 aprilie 2014.

³⁴ Astfel cum sunt definite la articolul 37 alineatul (8) din Directiva 2009/72/CE.

³⁵ Astfel cum se definește în anexa I punctul 1 litera (h) din Directiva 2009/72/CE.

³⁶ Articolul 4 alineatul (12) din Directiva 2014/94/UE privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi prevede că consumatorii pot contracta energie electrică separat pentru un automobil electric. Aceasta va permite unor noi modele de afaceri să vândă automobile cu un „abonament” la energie electrică. Dacă acest lucru este posibil pentru un automobil, atunci trebuie să fie posibil pentru orice aparat din gospodărie.

4. PUNEREA ÎN APLICARE ȘI O INTEGRARE MAI PROFUNDĂ, BAZATĂ PE INTEGRAREA REGIONALĂ

În urma acordului șefilor de stat sau de guvern europeni cu privire la importanța finalizării pieței interne a energiei până în 2014, Comisia a publicat un plan de acțiune pentru finalizarea pieței interne a energiei conținând 22 acțiuni concrete de întreprins, legate de asigurarea respectării legislației existente, funcționarea pieței cu amănuntul și tranziția sistemelor energetice³⁷.

4.1 Progresele înregistrate în asigurarea respectării legislației și intervenții publice bine planificate

În ceea ce privește asigurarea respectării legislației, cazurile de încălcare privind transpunerea parțială a directivelor din cel de al treilea pachet privind energia, urmărite de Comisie începând cu 2011, au dat rezultate prin exercitarea de presiuni asupra statelor membre pentru transpunerea deplină în legislația națională a directivelor³⁸. În prezent, Comisia acordă o atenție deosebită controalelor de neconformitate pentru a verifica dacă măsurile notificate de statele membre transpun în mod corect cel de al treilea pachet.

De asemenea, s-au înregistrat progrese în abordarea amenințării reprezentate de măsurile naționale necoordonate și contraproductive, care dăunează pieței interne. În comunicarea menționată anterior privind intervenția publică și în Orientările privind ajutoarele de stat pentru energie și mediu, Comisia a furnizat statelor membre orientări menite să se asigure că intervențiile lor sunt necesare și proporționale, subliniind rolul lor central în realizarea cu succes a pieței interne și evitarea creării de obstacole, în mod intenționat sau neintenționat. În cazul în care există justificări pentru intervenții, cum ar fi pentru promovarea energiilor regenerabile, acestea ar trebui să fie concepute pentru a facilita integrarea pieței.

Statele membre care dispun deja de mecanisme de asigurare a capacităților (de exemplu, Grecia și Irlanda) au început în prezent să le modifice pentru a le alinia orientărilor furnizate de Comisie. Cooperarea dintre Comisie, guvernele statelor membre, autoritățile de reglementare și operatorii de transport și de sistem va continua să prezinte importanță în ceea ce privește această problemă complexă, în special referitor la evaluarea modului în care avantajele de pe urma unei abordări integrate pot fi obținute cel mai bine. În prezent, mai multe state membre, printre care Franța și Italia, plănuiesc să pună în aplicare mecanisme de asigurare a capacității, în timp ce altele, precum Germania, au în vedere în mod activ dezvoltarea unor mecanisme de rezervă. Întrucât măsurile bine concepute pot oferi o soluție proporțională și eficace pentru deficiențele reale legate de caracterul adecvat al producției, regimurile prost concepute vor încălca inutil facturile consumatorilor și pot submina

³⁷ Acesta face parte din Comunicarea privind eficientizarea pieței interne a energiei din noiembrie 2012. Nouă dintre aceste acțiuni au fost adresate în mod special eficientizării pieței cu amănuntul în diferite state membre.

³⁸ La data de 22 septembrie 2014, astfel de cazuri de încălcare pentru transpunere parțială erau pendinte doar împotriva a două state membre, iar unul dintre cele două state membre a adoptat recent noi acte legislative, aflate în curs de evaluare de către Comisie.

investițiile în eficiența energetică și în noi capacități de interconexiune și ar putea afecta politica noastră de decarbonizare.

În documentele sale de orientare, Comisia a subliniat importanța unei analize amănunțite și obiective care să examineze toate cauzele posibile și toate soluțiile potențiale pentru preocupările legate de securitatea aprovizionării. Cooperarea regională este esențială în acest sens, astfel încât să nu se piardă din vedere posibile soluții transfrontaliere care pot fi mai eficiente și mai puțin costisitoare. Comisia observă că statele membre învecinate, precum Franța și Spania, Regatul Unit și Irlanda, Belgia și Țările de Jos, sau statele baltice dispun adesea de mixuri energetice complementare cu capacități în exces într-o țară și deficite potențiale în cealaltă. O mai bună integrare a acestor piețe și găsirea unor soluții comune ar putea fi mai ieftină și ar aduce beneficii tuturor. Angajamentul politic în țările în cauză este, cu toate acestea, o condiție prealabilă pentru ca astfel de soluții comune să funcționeze.

Ca o cerință minimă, Comisia solicită ca mecanismele de asigurare a capacității să fie deschise capacităților din străinătate care pot contribui în mod eficient la respectarea standardelor de securitate a aprovizionării din statul membru în cauză. O a doua cerință este ca mecanismele de asigurare a capacității să promoveze și să răsplătească soluțiile bazate pe cerere în aceeași măsură ca și soluțiile bazate pe producție. Flexibilitatea producției și a cererii trebuie să fie încurajată, astfel încât mecanismele de asigurare a capacității să completeze în această privință stimulentele ce decurg din prețurile variabile ale energiei electrice pe piața pentru ziua următoare, pe piața intrazilnică și pe piața de echilibrare.

Comisia întreprinde studii detaliate cu privire la elaborarea unei evaluări a caracterului adecvat al producției de energie și al sistemului energetic din Europa. Acestea vor contribui la identificarea standardelor privind caracterul adecvat în vederea funcționării eficiente a pieței interne a energiei. Această activitate va implica ENTSO-E, ACER și autoritățile statelor membre, inclusiv prin intermediul Grupului de coordonare pentru energia electrică. Rezultatul acestor studii va oferi o bază cu dovezi obiective pentru viitoarea activitate a Comisiei.

În mod similar, există deja semne că o mai bună cooperare și schimbul de date nu sunt suficiente pentru soluționarea congestiilor regionale sau pentru un răspuns în timp real în caz de perturbări pe scară mai largă ale sistemului. Inițiativele voluntare ale OTS regionali care au apărut ca răspuns vor constitui o sursă valoroasă de informații cu privire la eficacitatea centrelor de control regionale cu competențe decizionale bine definite privind aspecte operaționale specifice.

4.2 Necesitatea unei abordări regionale

ACER și ENTSO au jucat un rol esențial în realizarea progreselor către o piață internă a energiei funcțională. Comisia a înaintat recent o evaluare cu privire la primii ani de funcționare a ACER și a concluzionat că agenția a devenit o instituție credibilă și respectată care joacă un rol important în forurile de reglementare ale UE și care pune accent pe priorități adecvate³⁹. Însă cooperarea între ACER și ENTSO va trebui consolidată odată cu progresul

³⁹ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/acer/doc/20140122_acer_com_evaluation.pdf

integrării piețelor și dat fiind că aspectele legate de reglementare sunt tot mai des de natură transfrontalieră. Cadrul instituțional trebuie să fie adecvat pentru a putea aborda în mod eficient problemele practice legate de reglementare care apar pe parcurs.

Pentru ca ACER și ENTSO să funcționeze eficient, participarea activă a membrilor săi este esențială. Marea majoritate a autorităților naționale de reglementare participă la și conduc grupurile de lucru ale ACER. Comisia este preocupată de reducerile de personal și de buget ale autorităților de reglementare din mai multe state membre, cu atât mai mult cu cât sarcinile acestora s-au extins în ultimii ani. Deși punerea în aplicare a recomandărilor de politică bugetară în temeiul Pactului de stabilitate și creștere nu trebuie să fie compromisă, în unele țări autoritățile de reglementare par să dispună de resurse structurale insuficiente⁴⁰. Este la fel de îngrijorător faptul că într-un număr limitat de țări independența autorităților de reglementare și alocarea necesară a competențelor nu sunt încă pe deplin instituite.

O abordare regională a fost și va rămâne și în viitor decisivă pentru integrarea pieței europene a energiei. Aceasta permite obținerea de rezultate imediate și poate stimula schimburile transfrontaliere, spori securitatea aprovizionării și facilita integrarea surselor regenerabile de energie. Adesea cooperarea într-un grup mai restrâns decât la nivelul UE poate să fie mai rapidă și poate fi mai potrivită pentru abordarea provocărilor specifice din regiunea în cauză⁴¹.

Inițiativele regionale oferă o bază solidă pentru realizarea pieței interne a energiei prin rezultate concrete și vizibile în mod direct. Acestea pot lua forma unei extinderi a rețelei de infrastructură transfrontalieră, precum Inițiativa pentru o rețea offshore a țărilor cu deschidere la mările septentrionale (*North Seas Countries' Offshore Grid Initiative*), care urmărește să dezvolte o rețea de transport de înaltă tensiune interconectată în mările septentrionale care să permită o cuplare mai bună a piețelor și să faciliteze integrarea parcurilor eoliene offshore în condiții de siguranță. Un alt exemplu îl reprezintă Planul de interconectare a pieței energiei din zona baltică (BEMIP) care urmărește să pună capăt izolării regiunii Mării Baltice și să o integreze pe deplin în piețele de energie ale UE, sporind astfel securitatea aprovizionării cu gaze. De asemenea, cooperarea în Europa Centrală și de Sud-Est este importantă pentru crearea mai multor opțiuni pentru aprovizionarea cu gaze în regiune și pentru reducerea dependenței de o singură sursă de aprovizionare. De exemplu, cooperarea dintre Grecia, Italia și Albania, sprijinită de Comisie, a fost eficientă în instituirea unui cadru de reglementare adecvat pentru TAP, care va avea ca rezultat accesul pieței UE la noi surse de gaze din regiunea Mării Caspice.

De asemenea, inițiativele regionale își dovedesc valoarea practică odată cu implementarea (timpurie a) codurilor de rețea. Acest lucru este demonstrat de exemplele menționate la punctul 3.2.1 privind inițiativele de cuplare a piețelor energiei electrice și platforma de

⁴⁰ A se vedea rapoartele de țară anexate la prezenta comunicare.

⁴¹ Până în prezent, integrarea regională a fost încununată de succes. Țările nordice au oferit un model în sectorul energiei electrice, realizând o primă integrare a piețelor lor în cadrul NordPool. De asemenea, Forumul pentalateral din vest a inițiat proiecte de integrare inovatoare, atât în sectorul energiei electrice, cât și în sectorul gazelor.

licitație PRISMA pentru capacitatea conductelor de gaze. Prin urmare, integrarea pieței se dezvoltă de la nord la sud și de la vest la est, pe baza unor proiecte concrete inițiate la nivel regional.

În perspectivă, integrarea piețelor regionale ar trebui să continue ca o etapă decisivă în direcția consolidării finale a unei piețe unice a energiei în întreaga UE.⁴² Prin urmare, trebuie să se acorde o atenție deosebită intensificării coordonării diferitelor procese regionale pentru a asigura convergența și integrarea sa finală.

4.3 Intensificarea eforturilor

Astfel cum s-a demonstrat în capitolul 3 al prezentei comunicări, progresele înregistrate în ceea ce privește finalizarea cadrului de reglementare care stă la baza pieței sunt semnificative, însă eforturile trebuie intensificate în special în ceea ce privește finalizarea codurilor de rețea pentru energia electrică și supravegherea punerii în aplicare corecte și la timp a acestora pe întreg teritoriul UE.

Cea mai mare parte a planului de acțiune din 2012 a fost pusă în aplicare sau se află într-un stadiu avansat, UE înregistrând progrese semnificative spre finalizarea pieței interne a energiei, astfel cum s-a preconizat în momentul adoptării celui de al treilea pachet privind energia. Cu toate acestea, eforturile nu trebuie în niciun caz să scadă în intensitate. Chiar și atunci când toate normele vor fi în vigoare, monitorizarea și asigurarea punerii în aplicare și a respectării unor condiții de concurență echitabile pentru toți actorii vor însemna un efort continuu pentru autorități, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. O aplicare corectă și coerentă a normelor aplicabile rețelei de distribuție, în special a celui de-al treilea pachet privind energia și a directivei privind eficiența energetică, luând în considerare evoluțiile tehnologice, este necesară pentru a asigura faptul că dezvoltarea tehnologiilor inteligente aduce beneficii consumatorilor și sistemului energetic în ansamblul său.

Dincolo de planul de acțiune din 2012, Comisia consideră că ar putea fi obținute beneficii suplimentare prin aprofundarea integrării pieței interne a energiei. Propunerea Comisiei privind un nou cadru de politici privind clima și energia pentru 2030, precum și strategia europeană pentru securitate energetică clarifică faptul că integrarea în continuare a piețelor energiei va fi o condiție prealabilă pentru a ne atinge obiectivele pe termen mediu și lung.

⁴² UE promovează integrarea regională în domeniul energiei și în contextul strategiilor macroregionale, precum și în cadrul cooperării teritoriale europene („CTE”).